

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen rooli vesihuollon valvonnassa

Nina Pimiä

Ympäristösihteeri

Viitasaaren kaupunki / Pohjoisen Keski-Suomen ympäristötoimi

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristötoimi

Huolehtii sopimuspohjaisesti eri viranomaispalvelujen tuottamisesta Pohjoisessa Keski-Suomessa.

Vastuukuntana toimii Viitasaaren kaupunki.

- Ympäristönsuojelu ja rakennusvalvonta 6 kuntaa
- Ympäristöterveysvalvonta, eläinlääkintä ja eläinsuojelu 8 kuntaa.

Lainsäädäntöä vesihuollon valvonnassa

- Ympäristönsuojelulaki 527/2014 -> Kiinteistökohtainen jätevesien käsittely, yleinen ympäristönsuojelun valvonta
- Vesihuoltolaki 119/2001 -> liittämismääräyksen valvonta ja vapautukset, yleinen valvonta
- Vesilaki 587/2011 -> ojitusasiat: mm. jäteveden johtaminen, yleinen valvonta, pilaantumisen ehkäiseminen
- Sivuavia toimintoja: pohjaveden suojelusuunnitelmat, maa-ainestenotto- ja ympäristöluvat pohjavesialueilla, ympäristönsuojelumääräykset....

Vesihuollon valvontaa

- Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä:
 - Kiinteistökohtaisen jäteveden käsittelyn valvonta, jätevesien johtaminen ojaan (myös puhdistetut)
 - Pohjavesi- ja 100m rantavyöhykkeellä eri vaatimukset kuin muilla alueilla (+ kunnan ympäristönsuojelumääräykset)
 - Alle 100 avl puhdistamot
 - Liittämisvelvollisuuden valvonta ja vapautukset
 - Lausunnot toiminta-alueisiin liittyen, muu yleinen valvonta ja ELY:n kanssa rinnakkainen valvonta jne.
- Sekalaiset selvitykset:
 - Ilmoitukseen tai omiin havaintoihin perustuvat selvitykset erilaisista vesihuoltoon liittyvistä asioista, joilla saattaa olla vaikutusta ympäristöön
 - Esim. epäily jätevesivuodoista, hulevesien johtamisesta jätevesiviemanin

VHL:n valvonnan toteuttaminen

- Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen oma-aloitteinen valvonta erittäin harvinaista
 - Rajalliset resurssit, valvonnan maksuttomuus, tiedot hajallaan
- Laitoksella merkittävä rooli (aktiivinen-passiivinen)
 - Laitoksilla on paras tieto toiminta-alueella liitetyistä ja siten myös liittämättömistä kiinteistöistä
 - Entä jos laitos ei ole kiinnostunut liittämättömistä?
 - Velvollisuus tarjota palvelu toiminta-alueella
 - Tiedotustarve myös liittämättömille kiinteistöille
- Tarvitaan laitoksen ja viranomaisen sujuvaa yhteistyötä

Liittämisvelvollisuuden valvonta-asian vireilletulo

- **Vapautushakemukset**
 - Todennäköisesti yleisin tapa
- **Valvontapyynnot laitoksilta**
 - Toiminta-alueella liittämätön kiinteistö, joka ei laitoksen kehotuksesta huolimatta liity
 - > laitoksen pyyntö valvontaviranomaiselle -> kehotus -> liittäminen tai vapautushakemus
- **TAI**
 - > vapautushakemus laitoksen kehotuksen jälkeen
- **Satunnaiset paljastumiset**
 - Liittämätön kiinteistö paljastuu muun lupahakemuksen, valvonnan, valituksen tai selvityksen kautta
 - Näin myös kiinteistökohtaisessa jätevesien käsittelyssä

Valvonta-asian vaiheet (VHL, YSL)

- **Tilanteen esiselvitys**
 - Todetaan toimenpiteiden tarve
- **Toimenpiteet**
 - Kehotus liittämiseen tai järjestelmän kunnostukseen ja ohjeet vapautuksen tai poikkeuksen hakuun (tai hakemuksen täydentämiseen)
 - Kiinteistö liitetään verkostoon tai järjestelmä kunnostetaan -> käsittely päättyy
 - Vapautus/ poikkeushakemuksen käsittely -> myönnetään tai hylätään hakemus
 - Tarvittaessa hallintopakkokeinot, jos ei suostu liittymään tai kunnostamaan järjestelmää eikä vapautusta/ poikkeusta voi myöntää
 - Valitukset voivat viivästyttää asiaa merkittävästi
- **Jälkivalvonta**

VHL:n valvonnan haasteita

- Taajaman määritelmä ja sen pysyvyys
 - YKR-taajama yleisesti käytössä, mutta muuttuu asukasmäärän ja yhdyskuntarakenteen muuttuessa
- Toiminta-alueiden rajaukset x metriä runkolinjasta
 - Runkolinjoja ei ole määritelty ja / tai niiden sijaintia ei ole mitattu tarkasti
 - Vain osa kiinteistöstä kuuluu toiminta-alueeseen
 - Laitoskaan ei aina tiedä tarkasti missä toiminta-alueiden rajat kulkevat
- Milloin kiinteistö katsotaan liitetyksi?
 - Kun sopimus on tehty?
 - Kun verkostoon on tehty liittämiskohta?
 - Kun kiinteistön ja verkoston putket on yhdistetty?
 - Kuinka pitkä aika sopimuksen tekemisestä fyysiseen liitokseen on liian pitkä?

VHL:n valvonnan haasteita

- Ympäristönsuojelulain mukaiset jätevesien käsittelyvaatimukset ja niiden täyttyminen taajaman ulkopuolella
 - Ranta- ja pohjavesialueilla YSL:n edellyttämä puhdistusteho piti saavuttaa 31.10.2019 mennessä
 - Ellei puhdistusteho ole riittävä, pitää liittää verkostoon, vai pitääkö sittenkään?
 - Muilla alueilla ei määräaika puhdistustehovaatimuksen täyttämiseksi
 - Voiko tällaista kiinteistöä velvoittaa liittymään verkostoon, jos puhdistusteho ei ole riittävä?
 - Jos ympäristöhaittoja todella syntyy, voitaneen velvoittaa

Valvonnan haasteita

- Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen
 - Kriteerit vesihuoltolaissa samat, mutta käytännössä vaihtelevat alueittain (YSL)
 - Kohtuuttomuuden arviointi usein todella haastavaa
 - Kynnys oikeuskäytännössä on osoittautunut korkeaksi (mikä myös koetaan kohtuuttomana)
- Hakemuksissa täydennyspyynnöistä huolimatta puutteelliset perustelut -> kielteinen päätös -> valitus
- VHL 11§ 3 mom. tulkinnanvaraisuus
 - ” Edellytyksenä jätevesiviemäriin liittämisvelvollisuudesta vapauttamiselle on 2 momentissa säädetyn lisäksi, että kiinteistön jätevesien johtaminen ja käsittely voidaan järjestää ympäristönsuojelulaissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti.”
 - Missä kulkee raja sille, että jätevesien käsittelyä ei voida järjestää YSL:n mukaisesti?
 - Kohtuuttomuuden määrittely ensin, niin tätä ei edes tarvitse pohtia

Esimerkkejä

- Sopimuksen irtisanominen asiakkaan toimesta toiminta-alueella edellyttää vapautuspäätöstä (24§)
 - Jos edellytyksiä (11§) vapautukselle ei ole, mutta laitos ei vastusta vapautusta?
 - Sopimus on tehty, mutta liittämiseen käytännön tasolla ei ole ryhdytty (jopa vuosiin)
 - Liittymä on tehty, mutta sitä ei ole otettu käyttöön (eli liitetty rakennuksen vesihuoltolaitteistoon)
 - Tällainen ”liittymävaraus” ollut vesiosuuskunnissa melko yleinen tapa
 - Onko sopimuksen purkaminen yhteisymmärryksessä laitoksen ja asiakkaan välillä laillista?
- Vapautushakemus vesihuoltolaitoksen taksojen nousuun vedoten
 - Maksujen nousu esitetään osaperusteena aika usein: ”oma järjestelmä tulisi halvemmaksi”

Esimerkkejä

- Kohtuuttomuuden ja eriarvoisuuden kokemus kärjistyy
 - Samanlaiset rajanaapurit toiminta-alueella, välissä taajaman raja
 - Kummallakin ennen toiminta-aluepäätöstä tehdyt asianmukaiset vesihuoltolaitteistot
 - > Taajamassa olevan on liityttävä, ulkopuolella ei
 - Rajanaapurit toiminta-alueella taajaman ulkopuolella, toinen pohjavesialueella ja toinen alueen ulkopuolella
 - Kummankaan jätevesien käsittely ei täytä YSL:n puhdistustehovaatimuksia
 - > Pohjavesialueella olevan pitää liittyä, koska määräaika meni jo
 - > Ulkopuolella oleva saa jatkaa vanhalla systeemillä, koska määräaika vaaditun puhdistustehon saavuttamiseen ei ole, **vai saako?**

Entä jos ympäristöhaittaa esiintyy ja järjestelmä pitäisi sen vuoksi korjata? Saako korjata vai pitääkö liittyä verkostoon?

Vapauttamisen edellytykset

- Itä-Suomen HAO päätös 21/0113/3
 - Kiinteistöllä on käytössä kantovesi ja vapautusta haettiin vähäiseen palveluntarpeeseen vedoten. Sopimus liittymisestä on voimassa.
 - HAO totesi, että kantovedellisenä kiinteistönä kohteen vesihuoltopalveluiden tarve on vähäinen ja jätevesien käsittely tarpeeseen nähden riittävä
 - HAO kumosi vapautuspäätöksen, koska katsoi, että kohtuuttomuuden vaatimus asiassa ei täyty
 - Kiinteistö on tehnyt liittymissopimuksen vesiosuuskunnan kanssa jo 2009, maksanut siihen liittyvät maksut ja osuuskunta on rakentanut kiinteistölle liittymispisteet vedelle ja jätevedelle
 - Hallinto-oikeus arvioi, että näissä olosuhteissa kiinteistön liittämistä vesiosuuskunnan verkostoihin ei voida pitää kiinteistön omistajan kannalta kohtuuttomana.
 - **Vapauttamisen edellytyksenä on, että kaikki vesihuoltolain 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyt edellytykset ovat yhtä aikaa voimassa.**
 - Kun VHL 11 §:n 2 momentin 1 kohdan edellytyksetkään eivät täyty, vapautusta ei voida myöntää, eikä asiassa ole tarpeen arvioida muita vapauttamisen edellytyksiä

Kiitos mielenkiinnosta!

nina.pimia@viitasaari.fi

www.pkyt.fi

